

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ο Κούριος και ο Φαβρίκιος, αρχαιότατοι άνδρες⁽¹⁾, και οι παλαιότεροί τους Οράτιοι μιλούσαν με τους σύγχρονούς τους καθαρά και με διαύγεια· δεν χρησιμοποιούσαν τη γλώσσα⁽²⁾ των Σικανών ή των Πελασγών, που λένε πως πρώτοι κατοίκησαν την Ιταλία, αλλά (τη γλώσσα)⁽²⁾ της εποχής τους. Εσύ όμως χρησιμοποιείς γλώσσα⁽²⁾ (που είναι) απαρχαιωμένη⁽³⁾ εδώ και πολλά χρόνια, σαν να μιλούσες τώρα με τη μάνα του Ευάνδρου, επειδή δεν θέλεις να ξέρει και να καταλαβαίνει κανείς τι λες⁽⁴⁾. Γιατί, ανόητε άνθρωπε, δεν σωπαίνεις, για να πετύχεις αυτό που θες; Λες όμως πως σου αρέσει η αρχαιότητα, γιατί είναι τιμημένη και καλή και σεμνή. Έτσι επομένως να ζεις, όπως οι άνθρωποι⁽⁸⁾ οι αρχαίοι⁽⁵⁾, αλλά έτσι να μιλάς, όπως οι άνθρωποι⁽⁸⁾ της εποχής μας⁽⁶⁾. και να' χεις πάντα στη μνήμη και στην καρδιά σου αυτό που γράφτηκε από το Γάιο Καίσαρα⁽⁷⁾: «Σαν το σκόπελο, έτσι να αποφεύγεις την ασυνήθιστη και την πρωτάκουστη λέξη».

1. που έζησαν στα πολύ παλιά τα χρόνια, 2. τα λόγια, 3. που είναι ξεπερασμένη, 4. όσα λες, 5. οι παλαιοί, 6. οι σύγχρονοί μας, 7. αυτό που έγραψε ο Γάιος Καίσαρας, 8. οι άνδρες.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

- quon : γιατί δεν
- scopolus- i (αρσ.): ο βράχος

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

- antiquus- a- um : Σχηματίζει ομαλά παραθετικά (όπως και όλα όσα λήγουν σε -quus)
- primus- a- um : Δευτερόκλιτο επίθετο υπερθετικού βαθμού (στερείται θετικού βαθμού → βλέπε γραμμ. σελ. 37, παρ. 50, 2) και τακτικό αριθμητικό του «unus- a- um»
- aetas, atis (θηλ.): Σχηματίζει γενική πληθυντικού σε «-um» και «-ium» (βλέπε φωτοτυπία 6^{ου} κεφαλαίου)
- mater, tris (θηλ.): Σχηματίζει γενική πληθυντικού σε «-um»
- Evander- ndri και Evandrus- i: Κλίνεται ομαλά και σαν τα λεγόμενα «συγκοπτόμενα» της δεύτερης κλίσης σε «-er» και σαν τα σε «-us» (βλέπε γραμμ. σελ. 15, σημείωση)
- obsoletus- a- um: Μετοχή παρακειμένου του ρήματος «obsolesco»
- quon: ερωτηματικό επίρρημα

- tamquam: παραβολικός σύνδεσμος (εδώ)
- insolens- ntis: Κανονικά είναι μετοχή του «soleo» → in + solens
- inauditus- a- um: Κανονικά είναι μετοχή του «audio» → in + auditus

ΠΑΡΑΒΟΛΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

1) Απλές παραβολικές

ΕΙΣΑΓΟΝΤΑΙ	ΧΡΗΣΙΜΕΥΟΥΝ	ΕΓΚΛΙΣΕΙΣ	ΕΞΑΡΤΗΣΗ
α) Με τους συνδέσμους atque (=ac) και et .	ΓΕΝΙΚΑ: Είναι προτάσεις επιρρηματικές που λειτουργούν ως β' όρος σύγκρισης. α) —	Κανονικά με οριστική επειδή η σύγκριση αφορά δύο πράξεις ή καταστάσεις που είναι (ή θεωρούνται ως) αντικειμενική πραγματικότητα.	α) Προηγούνται επίθετα ή επιρρήματα που δηλώνουν ισότητα, ομοιότητα και τα αντίθετά τους: <i>similis, par, aequus, idem / dissimilis, alius / similiter, pariter, aequae / aliter, contra</i> κ.λ.π. β) Στην κύρια υπάρχον συνήθως τα επιρρήματα <i>ita, sic</i> κ.λ.π.
β) Με τους συνδέσμους ut και sicut .	β) Εκφράζουν τον Τρόπο.		γ) (i) : Προηγείται το <i>tam</i> .
γ) (i) Με το αναφορικό επίρρημα quam και επίθετα ή επιρρήματα θετικού βαθμού / ή quam + ρήμα . γ) (ii): Με τα αναφορικά επιρρήματα quanto, quo και επίθετα ή επιρρήματα συγκριτικού βαθμού.	γ) (i+ii) : Εκφράζουν ποσότητα, ένταση, βαθμό, μέγεθος.		γ) (ii) : Στην κύρια υπάρχον τα <i>tanto, eo</i> .

2) Υποθετικές παραβολικές

ΕΙΣΑΓΟΝΤΑΙ	ΧΡΗΣΙΜΕΥΟΥΝ	ΕΚΦΟΡΑ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
<p>Με συνδέσμους που αποτελούν συνδυασμό του «si» με κάποιον από τους συνδέσμους που εισάγουν απλές παραβολικές : ut, si, velut si, tamquam (si), quasi, proinde quasi, perinde quasi κ.λ.π.</p>	<p>Είναι προτάσεις επιρρηματικές που λειτουργούν ως β' όρος σύγκρισης. Πρόκειται ουσιαστικά για υποθετικούς λόγους που παραλείπεται η απόδοσή τους.</p>	<p>Κανονικά με υποτακτική επειδή η σύγκριση αφορά μια υποθετική πράξη ή κατάσταση.</p>	<p>α) Τα επιρρήματα και επίθετα στα οποία αναφέρονται οι παραβολικές λέξεις είτε υπάρχουν σαφώς είτε παραλείπονται και εννοούνται. β) Όχι σπάνια απαντώνται βραχυλογικές φράσεις, που δηλώνουν παραβολή, κατά παράλειψη του ρήματος της παραβολικής υποθετικής πρότασης. Συγκεκριμένα τα «tamquam», «sicut» και «quasi» μπορεί να χρησιμοποιούνται με ουσιαστικά, μετοχές ή (σπάνια) με επιρρήματα.</p>

- *qui...dicuntur*: Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στα «*Sica- norum / Pelasgorum*». Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία «*qui*» (της *qui- quae- quod*) και εκφέρεται με οριστική γιατί φανερώνει κάτι το πραγματικό.
- *primi*: επιρρηματικό κατηγορούμενο που δηλώνει τάξη ή σειρά και προσδιορίζει το «*qui*»
- *proinde quasi...loquaris*: Δευτερεύουσα υποθετική παραβολική πρόταση. Εισάγεται με το σύνδεσμο «*proinde quasi*» και εκφέρεται με υποτακτική γιατί η σύγκριση αφορά μια υποθετική πράξη ή κατάσταση. Σε σχέση με το ρήμα της κύριας (*uteris*), που είναι αρκτικού χρόνου, η υποθετική παραβολική φανερώνει το σύγχρονο στο παρόν (αφού εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα – «*loquaris*»)
- *quod neminem...vis*: Δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση. Εισάγεται με τον αιτιολογικό σύνδεσμο «*quod*» και εκφέρεται με οριστική (*vis*) γιατί η αιτιολογία είναι αντικειμενικά αποδεκτή.
- *quae dicas*: Δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση μερικής αγνοίας, ως αντικείμενο στα απαρέμφατα «*scire*» και «*intellegere*». Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία «*quae*» (της *quis, quid*) και εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα (*dicas*) γιατί εξαρτάται από απαρέμφατα αρκτικού χρόνου (τα απαρέμφατα «*scire*» και «*intellegere*» είναι αρκτικού χρόνου γιατί εξαρτώνται από το «*vis*») δηλώνοντας έτσι το σύγχρονο στο παρόν. Η υποτακτική (*dicas*), με την οποία εκφέρεται η πλάγια ερωτηματική, φανερώνει ότι η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης.
- *Quin...taces*: Ευθεία ερωτηματική πρόταση μερικής αγνοίας. Εισάγεται με το ερωτηματικό επίρρημα «*quin*» και εκφέρεται με οριστική ενεστώτα (*taces*).
- *ut consequaris*: Δευτερεύουσα τελική πρόταση. Εισάγεται με το σύνδεσμο «*ut*» γιατί είναι καταφατική. Εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα (*consequaris*) γιατί το ρήμα εξάρτησης είναι αρκτικού χρόνου (*taces*) και εκφράζει το σύγχρονο στο παρόν και πάντα το σύγχρονο γιατί ο σκοπός είναι ιδωμένος τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής του. Η υποτακτική, με την οποία εκφέρεται η τελική, δηλώνει το υποκείμενο στοιχείο.
- *quod vis*: Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο εννοούμενο «*id*» (που λειτουργεί ως αντικείμενο του ρήματος «*consequaris*»). (Η πρόταση θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως δευτερεύουσα αναφορική ουσιαστική- αλλά βλέπε βιβλίο, λεξιλόγιο

κεφαλαίου). Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία «quod» (της qui- quae- quod) και εκφέρεται με οριστική γιατί δηλώνει κάτι το πραγματικό.

- quod...sit: Δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση. Εισάγεται με το σύνδεσμο «quod» και εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα (sit) δηλώνοντας σε σχέση με το απαρέμφατο εξάρτησης (το «placere», το οποίο είναι αρκτικού χρόνου επειδή εξαρτάται από το «dicis») το σύγχρονο στο παρόν. Η έγκλιση, με την οποία εκφέρεται η αιτιολογική, είναι η υποτακτική διότι η αιτιολογία είναι υποκειμενική.
- ut viri antiqui (ενν. vivebant) / ut viri aequitatis nostrae (ενν. loquuntur): Δευτερεύουσες απλές παραβολικές προτάσεις. Εισάγονται με το σύνδεσμο «ut» και φανερώνουν τον τρόπο (στις κύριες προτάσεις υπάρχει το «sic»). Εκφέρονται με οριστική (η α' πρόταση παρατατικού και η β' ενεστώτα) γιατί η σύγκριση αφορά δύο πράξεις ή καταστάσεις που είναι (ή θεωρούνται ως) αντικειμενική πραγματικότητα.
- quod...scriptum est: Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο «id». Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία «quod» (της qui- quae- quod) και εκφέρεται με οριστική γιατί δηλώνει κάτι το πραγματικό.
- tamquam scopolum: Βραχυλογική φράση που ισοδυναμεί με την υποθετική παραβολική πρόταση «tamquam scopolus sit» με εννοούμενο υποκείμενο του «sit» το «verbum (insolens atque inauditum)». Η πρόταση εισάγεται με τον παραβολικό σύνδεσμο «tamquam» και εκφέρεται με υποτακτική, γιατί η σύγκριση αφορά μια υποθετική πράξη ή κατάσταση. Σε σχέση με το ρήμα της κύριας (fugias), που είναι αρκτικού χρόνου, η υποθετική παραβολική φανερώνει το σύγχρονο στο παρόν (αφού εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα – «sit»).

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

loquor- locutus sum- loqui (αποθετικό -3)

colo- colui- cultum- colere (3)

dico- dixi- dictum- dicere (3)

utor- usus sum- uti (αποθετικό -3)

obsolesco- obsolevi- obsoletum- obsolescere (3)

scio- scivi και scii- scitum- scire (4) (Προσοχή στην προστακτική)

intellego- intellexi- intellectum- intellegere (3)

και intelligo- intellexi- intellectum- intelligere (3)

taceo- tacui- tacitum- tacere (2)

consequor- consecutus sum- consequi (αποθετικό -3)

volo- volui- — - velle (ανώμαλο) → βλέπε γραμμ. σελ. 88- 89

placeo- placui- placitum- placere (2)

sum- fui- — - esse (ανώμαλο)

vivo- vixi- victum- vivere (3)

scribo- scripsi- scriptum- scribere (3)
habeo- habui- habitum- habere (2)
fugio- fugi- fugitum- fugere (3- σε -io)
insoleo- — - — - insolere (2)
inaudio- inaudivi και inaudii- inauditum- inaudire (4)

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Antiquitatem tibi placere dicis, quod honesta sit: Να μετατρέψετε την κύρια πρόταση σε ευθεία ερώτηση, εντάσσοντας ταυτόχρονα την αιτιολογική πρόταση μέσα στην ευθεία ερώτηση με τη μορφή εμπροθέτου προσδιορισμού της αιτίας.
2. Tu autem, proinde quasi cum matre Evandri nunc loquaris, sermone obsoleto uteris: Να συμπτυχθεί σε μετοχή η δευτερεύουσα πρόταση.
3. Να μετατρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο με εξάρτηση την πρόταση εντός παρενθέσεως: (Gellius monet/ monuit iuvenem) sic ergo vive, ut viri antiqui; atque id, quod a Caesare scriptum est, habe semper in memoria.
4. Curius et Fabriciuslocuti sunt/ Non Sicanorum aut ... utebantur/ Sed antiquitatem ... sit: Να εντοπιστεί η αυτοπάθεια στις παραπάνω προτάσεις
5. Να γραφεί η γενική και αιτιατική ενικού και πληθυντικού και των δύο αριθμών των παρακάτω τύπων (οι αντωνυμίες και τα επίθετα και στα τρία γένη): **antiquiores, primi, matre, aetatis, pectore, insolens.**
6. Να αντικατασταθούν χρονικά οι παρακάτω τύποι: **coluisse, loquaris, vis, loquere, fugias**
7. Να διαβαθμιστούν όλα τα επίθετα και επιρρήματα του κειμένου και να παραχθούν από τα επίθετα επιρρήματα και από τα επιρρήματα επίθετα (στην ονομαστική ενικού αρσενικού) και να διαβαθμιστούν.